ההולכים מעכו ליפו דהלין יושבי יבשה נינהו אלא ממי שדרכן לפרש ומאן דמתני אסיפא מתני הכי [א]הנודר מיושבי יבשה אסור ביורדי הים ולא באלו ההולכים מעכו ליפו בלבד אלא אפילו במי שדרכו לפרש הואיל וסופו ליבשה סליק: **מתני'** [ב][ג]הנודר מרואי החמה אסור אף בסומין שלא נתכוון זה אלא למי שהחמה רואה אותן: **גמ'** מ"ט מדלא קאמר מן הרואין [ג]לאפוקי דגים ועוברים: **מתני'** [ד]הנודר משחורי הראש אסור בקרחין ובעלי שיבות ומותר בנשים ובקטנים שאין נקראין שחורי הראש אלא אנשים: **גמ'** מ"ט מדלא קאמר מבעלי שער: ומותר בנשים ובקטנים שאין נקראין שחורי הראש אלא אנשים: מ"ט אנשים זימנין דמיכסו רישייהו וזימנין דמגלו רישייהו אבל נשים לעולם מיכסו וקטנים לעולם מיגלו: **מתני'** הנודר מן הילודים מותר בנולדים מן הנולדים אסור מן הילודים ר' מאיר מתיר אף בילודים וחכ"א [ה]לא נתכוון זה אלא במי שדרכו להוולד: **גמ'** לר' מאיר ולא מיבעיא נולדים אלא ממאן אסור חסורי מיחסרא והכי קתני הנודר מן הילודים מותר בנולדים מן הנולדים אסור בילודים ר' מאיר אומר אף הנודר מן הנולדים מותר בילודים כי היכי דנודר מן הילודים מותר בנולדים אמר ליה רב פפא לאביי למימרא דנולדים דמתיילדן משמע אלא מעתה [1]שני בניך הנולדים לך בארץ מצרים ה"נ (א) דאיתיילדן הוא ואלא מאי דייליד משמע אלא מעתה דכתיב [2]הנה בן נולד לבית דוד יאשיהו שמו הכי נמי דהוה והא עדיין מנשה לא בא אלא משמע הכי ומשמע הכי [ו]ובנדרים הלך אחר לשון בני אדם: וחכ"א לא נתכוון זה אלא ממי שדרכו להוולד: לאפוקי מאי לאפוקי [ז]דגים ועופות:

מתני'

רש"י

ההולכים מעכו ליפו. אסור בלבד: **אלא אפי' ממי שדרכן לפרש.** אסור הואיל וסופן לעלות ליבשה הוו בכלל יושבי היבשה: **מתני' אסור אף בסומין.** דלא נתכוין זה אלא במי שהחמה זורחת עליו: **גמ' מדלא אמר מן הרואין.** דאילו אמר הכי היה מותר בסומין ומדאמר מרואי חמה משמע ממי שחמה זורחת עליו לאפוקי דגים שבים ועוברין שבמעי אמן שאין חמה רואה אותן שמותר בהן: **מתני' הנודר משחורי הראש אסור בקרחים ובעלי שיבות.** דשחורי הראש משמע שנודר מאותן שהיו שחורי הראש: **ומותר בנשים.** מפרש בגמרא: **גמ' מאי טעמא.** אסור בקרחים: **מדלא אמר מבעלי שיער.** דאילו אמר מבעלי שיער היה מותר בקרחין: **זימנין מיכסו רישייהו וזימנין מיגלו.** והוו שחורי ראש: **אבל נשים לעולם מיכסו.** שאינם שחורי הראש ועטופות כל שעה בלבנים: **וקטנים לעולם מיגלו רישייהו.** כלומר איהו כי נדר אדעתא דגדולים נדר והני כיון דלאו גדולים נינהו ולא נהיגי מנהג גדולים להכי ליתנהו בכלל גדולים ומותר בהן: **מתני' הנודר מן הילודים.** משמע שכבר באו לעולם כמה דכתיב הילודים במדבר (יהושע ה): **מותר בנולדין.** באותן העתידים להוולד: **וחכמים אומרים.** אסור בשניהן דלא נתכוין זה אלא מכל מי שדרכו להוולד. חכמים דסיפא היינו ת"ק: **גמ' לרבי מאיר.** דמתיר אף בילודים: **ולא מיבעיא בנולדים.** נמי דמתיר: **אלא ממאן אסור.** כלומר א"כ ממה נדר: **חסורי מיחסרא והכי קתני מן הנולדים אסור בילודים.** דכיון שנודר באותן שעתידים להוולד כ"ש שאסר עצמו באותן שכבר נולדו רבי מאיר אומר אף הנודר מן הנולדים (ב) וכו' כי היכי וכו': **והא עדיין.** אפי' מנשה זקינו של יאשיהו לא בא לעולם: **ובנדרים הלך אחר לשון בני אדם.** דדרכן של בני אדם לקרות נולדין לאותן שעדיין לא נולדו ואם נדר מן הנולדין אסור בהן: **וחכ"א לא נתכוין זה וכו'.** דבין בנולדין ובין בילודין אסור: **לאפוקי עופות ודגים.** שאין נולדים ממעי אמן אלא מטילין בילים ומתחממים ויוצאין:

מתני'

ר"ן

אזלינן ומהאי ירושלמי איכא למפשט נמי היכא דהוה איפכא להיתרא אבל נראה לי שאין הדין כן ויתבאר בפ' בתרא דמכילתין ט) בס"ד. ובירושלמי) נמי איבעיא להו באלו שיורדים לים כדי לטייל אם הם בכלל יורדי הים או לא ולא אפשיטא ולחומרא: **מדלא קתני מבעלי שער.** אלמא אפילו קרחין בכלל וכיון דשחורי הראש לגבי קרחין לאו דוקא לבעלי שיבות נמי לאו דוקא ומשום הכי אמר דכי קאמר שחורי הראש לאותם שאדם מתאר אותם בשחורי הראש נתכוון דהיינו אנשים דמשום דזימנין מכסו רישיהון וזימנין מיגלו אי אפשר לתאר אותם לא במכוסי הראש ולא במגולי הראש ונקראים שחורי הראש לפי שרובן של אנשים ראשן שחור אבל נשים כיון דלעולם מיכסו במכוסי הראש אדם מתאר אותם וקטנים כיון דלעולם מיגלו במגולי הראש אדם מתאר אותם: **ולא מיבעיא בנולדים אלא מן מאי אסר.** אי שרי בנולדים ובילודים: **מן הנולדים אסור אף בילודים.** דס"ל לרבנן דנהי דאמר מן הילודים אין הנולדים דהיינו אותם שעתידין להוולד בכלל ה"מ בילודים שהוא לשון מיוחד אבל הנולדים כולל שניהם דהיינו אותן שנולדו ושעתידין להוולד ור"מ פליג נמי ואמר דכי היכי דנודר מן הילודים אין הנולדים בכלל ה"נ נודר מן הנולדים שאין הילודים בכלל והיינו אף דקתני: **אלא מעתה ועתה שני בניך וכו'.** והא מנשה ואפרים כבר נולדו: **ובנדרים הלך אחר לשון בני אדם.** ובהכי פליגי רבי מאיר ורבנן דרבנן סברי דכי היכי שנולדים בלשון תורה כולל נולדים כבר ועתידין להוולד ה"נ בלשון בני אדם והיינו דהדרי רבנן למימר בסיפא דמתני' לא נתכוון זה אלא ממי שדרכו להוולד ולא דעת שלישי הוא אלא דפרושי קמפרשי טעמייהו דאמרי דהנודר מן הנולדים אסור בכל ויהבי טעמא למילתייהו שלא נתכוון אלא ממי שדרכו להוולד בין להבא בין לשעבר לפי שאין במשמעות לשון זה כוונה אחת מיוחדת לשעבר דוקא או להבא דוקא ורבי מאיר סבר דבלשון בני אדם לא מקרו נולדים אלא עתידים להוולד וילודים נמי דתרווייהו מודו דמותר באותן שעתידין להוולד טעמייהו משום לשון בני אדם דאילו בלשון תורה כי היכי דמשמע נולדים כבר כדכתיב [יהושע ה] כל העם הילודים במדבר הכי נמי משמע עתידים להוולד כדכתיב [שמות א] כל הבן הילוד: **לאפוקי דגים ועופות.** שהם מטילין בילים ולא מיתלדו במעי אמן:

אפי'

עין משפט נר מצוה

נו א מיי' פ"ט מהלכות נדרים הלכ"ט טוש"ע יו"ד סי' רי"ז סעי' לג לד:
נז ב ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף לו:
נח ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף לז:
נט ה טור י"ד סי' רי"ז:
ס ו מיי' פ"ט מהלכות נדרים הל"א [יג] סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רי"ז סעיף מ:
סא ז טור י"ד סי' רי"ז:

תורה אור השלם

1. וְעַתָּה שְׁנֵי בָנֶיךָ הַנּוֹלָדִים לְךָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד בֹּאִי אֵלֶיךָ מִצְרַיְמָה לִי הֵם אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה כִּרְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן יִהְיוּ לִי: בראשית מח ה
2. וַיִּקְרָא עַל הַמִּזְבֵּחַ בִּדְבַר יְיָ וַיֹּאמֶר מִזְבֵּחַ מִזְבֵּחַ כֹּה אָמַר יְיָ הִנֵּה בֵן נוֹלָד לְבֵית דָּוִד יֹאשִׁיָּהוּ שְׁמוֹ וְזָבַח עָלֶיךָ אֶת כֹּהֲנֵי הַבָּמוֹת הַמַּקְטִרִים עָלֶיךָ וְעַצְמוֹת אָדָם יִשְׂרְפוּ עָלֶיךָ: מלכים א יג ב

תוספות

מדלא קאמר הנודר מן הרואים. כלומר מדלא קאמר האיש שנודר שהוא נודר מן הרואים את החמה שאז ודאי הוי משמע למעוטי סומין ואפ"ה לא דלא קאמר מן הרואים משום דלא הוי דגים בכלל (עוברים) והוא רצה שלא יהיה בכלל יש לומר דהשתא נמי כשאמר מרואי החמה הוו דגים בכלל כל מה שלא נפרש שהחמה רואה אותן קאמר שהרי דגים רואין יפה החמה אבל חמה רואה אותן לא מיקרו הואיל ומכוסין במים: **לאפוקי דגים ועוברין.** דאין חמה רואה אותן דגים כדפי' ועוברים מכוסין במעי אמן אבל שאר בעלי חיים אסורין ומיהו בתבואה ופירות וכל דבר שאין בו רוח חיים שרי אע"ג דחמה רואה אותן דכיון שהזכיר רואי החמה משמע דוקא בעלי חיים שעשויים לראות החמה: **אסור בקרחין ובעלי שיבות.** אע"פ שקרח אין בו שערות ובעלי שיבות מגלחים שיער לבן ואין הראש שחור: **מאי טעמא מדלא קתני מבעלי שער.** כלומר מדלא קאמר הנודר: **אנשים** זימנין מיכסו רישייהו וזימנין מגלו. וניכר שחרותם לפעמים כשראשם גלוי ואע"ג דאיכא קרחין ובעלי שיבות מ"מ כמה פעמים מגלין ראשן וגם מותרין לגלות באקראי בעלמא אפי' בפני כל העולם מה שאין כן בנשים: **קטנים לעולם מגלו.** ואין חידוש כשהוכר שחרות שלעולם הוין כך ואין נקראין שחורי הראש אלא אותם שלפעמים ניכר שחרותם ועוד יש נפרש קטנים לעולם מיגלו בין זכרים בין נקבות ואפילו נקבות קטנות שאינן נשואות רגילות יפה בגלוי הראש ואין רגילין לקרות שחורי הראש אלא אנשים דכוותייהו בנשים אינם שחורי הראש:

מסורת הש"ס

א) [פי' הר"ן על משניות אלו תמצא לעיל ע"א], ב) [לקמן מט. נא: ר"ה יג: יומא עו: ערכין ט: יט: בכורות נה.], ג) [דף פג: ד"ה ואמין], ד) [פ"ג ה"ז], ה) שייך לקמן לא ע"א, ו) שייך למתני' לקמן לא ע"א, ז) שייך לעיל ע"א, ח) נ"ל קאמר מבעלי,

הגהות הב"ח

(א) גמ' ה"נ דמתיילדן הוא: (ב) רש"י ד"ה חסורי כו' הנולדים מותר בילודים כי היכי:

פירוש הרא"ש

שלא נתכוון זה אלא ממי שהחמה רואה אותו. בגמרא מפרש: **מדלא קאמר מן הרואין.** ואפי' אמר מן הרואין נתכוונתי לא ליימינן ליה דלא נדר אינים אדעתיה דנפשיה היכא דליכא שיורא כדאמר לעיל (דף כה.) גבי אסקונדרי: **אסור בקרחין כו'.** בגמ' מפרש טעמא: **מותר בנולדים.** באותם שנולדו אחר נדרו דילודים משמע שכבר נולדו: **ר"מ מתיר אף בילודים.** בגמרא מפרש: ו)**מאוכלי השום.** מעשרה תקנות שתקן עזרא שיהו אוכלים שום בערב שבת שהוא מרבה את הזרע ובליל שבת זמן עונת ת"ח: **מותר בכותים.** שאינן עולים לרגל אע"פ שמדאורייתא הוא שהם שונאים את ירושלים והר גריזים בחרו להם במקום ירושלים: **מותר בישראל.** שנקראים זרע אברהם ויצאו מכלל בני נח: **ואסור בעובדי כוכבים.** אפי' אותם שהם מזרע אברהם: **אסור בישראל.** וגרים נמי בכלל זרע אברהם נינהו דכל שומרי התורה בכלל זרעו הם כי הוא היה תחילה לגרים וכתיב כי אב המון גוים נתתיך בתחלה אב לארם ועתה אב לכל הגוים (ברכות דף יג.): **ומותר בעובדי כוכבים.** ואפילו הם מזרע אברהם כך מפרש בגמרא: **שאיני נהנה לישראל.** וישראל לאו דוקא דהמ"ל הנודר הנאה מחבירו לוקח ממנו בפחות שוה אלא מדנקט ברישא לזרע אברהם נקט נמי לזרע ישראל: **אין שומעין לו.** כדי נקטיה ולית דגרסי אם שומעין לו: ז)**מותר בערלי ישראל.** שמתו אחיו מחמת מילה: **מותר במולי עובדי כוכבים.** כגון ערבי מהול או גבעוני מהול: **י"ג בריתות נכרתו עליה.** בפרשת מילה שנאמר לאברהם אבינו ע"ה כתיב י"ג פעמים ברית: **שהיא דוחה את השבת.** כדדרשינן בפרק ר"א דמילה (שבת קלב:) וביום ואפילו בשבת: **שהיא דוחה את הנגעים.** כדדרשינן ימול ואפילו במקום בהרת ואין כאן משום קוצץ בהרתו שהוא בלאו דכתיב השמר בנגע הצרעת: ח)**הא מיורדי הים אסור ולא באלו ההולכים מעכו ליפו.** דמשום דדרך מועט לא מיקרו יורדי הים שיורדי הים [כאלו] בכלל יושבי יבשה: **לא באלו ההולכים מעכו ליפו בלבד.** דבכלל יורדי הים הם ליאסר וגם יושבי יבשה מיקרו: **אלא אף במי שדרכו לפרש.** לפי שסופו לירד ליבשה: **לאפוקי דגים ועוברים.** שאין החמה רואה אותם: **אסור בקרחים ובבעלי השיבות** וכן נמי במי שנשרו לבן: **מדלא** ט)**קתני הנודר בבעלי השער.** האי טעמא לפרש קרחין ובעלי שיבות נמי כבר היו שחורי ראש וכן מי שנשרו לבן סופו משחיר: **דזימנין מכסי ראשיהן וזמנין מגלו.** וניכר משחרותם שהם אנשים דנשים לעולם מיכסו ולכן מקרו אנשים שחורי הראש: **וקטנים לעולם מגלו.** אנשים ונשים ואין ניכר בשחרותם בין איש לאשה: **ולא מיבעיא בנולדים אלא** ממאן אסר. ה"ה דה"מ לאקשויי מאי אף: **מן הנולדים אסור אף בילודים.** דבין אותם שנולדו ובין אותם העתידים להוולד בכלל נולדים נינהו: **הנה בן נולד לבית דוד יאשיהו שמו.** בימי ירבעם ראשון למלכי ישראל נאמרה נבואה זו: **ובנדרים הלך אחר לשון בני אדם.** ורבנן סברי דבלשון בני אדם לכולהו קרו נולדים ור"מ סבר דוקא בעתידים להוולד: **לא נתכוון זה אלא במי שדרכו להוולד.** ופליג אתרווייהו ואף מן הילודים אסור בשניהם: **לאפוקי דגים ועופות.** שהם מטילין בילים:

מאי אדרא כותיים אפילו עובדי כוכבים נמי. אם יש עובדי כוכבים או יחידים שנהגו לשמור את השבת יתקרו על שמיה דאברהם דכתיב (ישעיה מא) זרע אברהם אוהבי: